

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu JUDr. Milana Čiča a sudcov JUDr. Júliusa Černáka, JUDr. Anny Danielčákovej, JUDr. Jána Drgonca, JUDr. Jána Klučku, JUDr. Viery Mrázovej, JUDr. Štefana Ogurčáka, JUDr. Richarda Rapanta a JUDr. Miloša Seemanna na verejnom zasadnutí 2. apríla 1996 prerokoval návrh skupiny 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpenej JUDr. Ernestom Valkom, advokátom, Bratislava, Župné nám. 9, proti Národnej rade Slovenskej republiky, zastúpenej poslancami JUDr. Bartolomejom Kuncom a Ing. Tomášom Cingelom, o vyslovenie nesúladu 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 13 ods. 1, 3 a 4, čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 2 ods. 2, čl. 3 ods. 1, čl. 4 ods. 1, 3 a 4, čl. 11 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd a 3. apríla 1996 takto

r o z h o d o l :

1. Ustanovenie 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností nie je v súlade s čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 2 ods. 2, čl. 3 ods. 1 a čl. 11 ods. 1 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd.

2. Vo zvyšnej časti návrhu n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skupina 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len "navrhovateľ"), zastúpená advokátom JUDr. Ernestom Valkom, podala 25. októbra 1995 Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. Predmetom návrhu bolo namietanie nesúlady 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 13 ods. 1, 3 a 4, ako aj čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a tiež s čl. 2 ods. 2, čl. 3 ods. 1, čl. 4 ods. 1, 3 a 4, čl. 11 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd.

Navrhovateľ uviedol, že v dôsledku uplatnenia 6 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. "sa zaviedla retroaktivita, nakoľko vzniká povinnosť zaviesť obmedzenia do už existujúcich vzťahov" a tiež "Tým, že zákon zaviedol zvláštny druh akcie v právnej teórii označovanú ako "zlatá akcia", s ktorou sú spojené osobitné práva, nielenže zasiahol do existujúcich právnych vzťahov, ale obmedzil aj doterajšie právne vzťahy, síce na základe zákona, ale bez primeranej náhrady" a "nie je totiž možné pripustiť, aby akcionár, ktorému v čase získania akcií boli jeho práva známe, bol postavený pred situáciu, kedy sa tieto jeho práva podstatným spôsobom menia, pričom táto zmena nebola v okamihu nadobudnutia akcií vôbec predvídateľná".

Na základe návrhu navrhovateľ žiadal, aby ústavný súd vydal tento nález: "Ustanovenie 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností nie je v súlade s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 13 ods. 1, 3 a 4 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, ani s čl. 2 ods. 2, čl. 3 ods. 1, čl. 4 ods. 1, 3 a 4 a čl. 11 ods. 1 a 4 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd.

Dňom vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky stráca ustanovenie 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností účinnosť.

Pokiaľ Národná rada Slovenskej republiky neuvedie tieto ustanovenia zákona do súladu s Ústavou Slovenskej republiky a s Listinou základných práv a slobôd, stráca po šiestich mesiacoch od vyhlásenia tohto nálezu platnosť".

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí v pléne tento návrh predbežne prerokoval a po zistení, že spĺňa všetky náležitosti požadované 20 a 37 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. a že nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa 25 ods. 2 tohto zákona, ho 28. novembra 1995 prijal na ďalšie konanie.

Predseda Národnej rady Slovenskej republiky vo svojom vyjadrení k návrhu skupiny poslancov z 13. februára 1996 (číslo 1650/95-sekr.) uviedol, že Národná rada Slovenskej republiky trvá na ústnom pojednávaní a že meno zástupcu Národnej rady Slovenskej republiky bude ústavnému súdu oznámené dodatočne. K obsahu podania navrhovateľa sa predseda Národnej rady Slovenskej republiky nevyjadril. Listom z 25. marca 1996 predseda Národnej rady Slovenskej republiky oznámil, že "Národnú radu Slovenskej republiky ako účastníka konania bude zastupovať poslanec Národnej rady Slovenskej republiky - člen Ústavnoprávneho výboru Bartolomej Kunc a poslanec Národnej rady Slovenskej republiky - člen výboru pre hospodárstvo, privatizáciu a podnikanie Tomáš Cingel".

Na ústnom pojednávaní pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky predložil zástupca odporcu, poslanec Národnej rady Slovenskej republiky JUDr. Bartolomej Kunc, písomné "Vyjadrenie k návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky podľa článku 125 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky, ktorý sa týka 6 zákona č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností".

Na základe argumentov v ňom uvedených navrhol, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vyniesol nález, podľa ktorého je ustanovenie 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností v súlade s tými článkami Ústavy Slovenskej republiky a Listiny základných práv a slobôd, ktoré navrhovateľ uviedol vo svojom návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov a tento nález zverejnil v Zbierke zákonov.

Argumenty navrhovateľa a odporcu, ako aj právne názory ústavného súdu k nim, sú uvedené v príslušných častiach tohto odôvodnenia.

II.

Výklad čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

pre potreby konania o súlade právnych predpisov

1. "Každý má právo vlastniť majetok."

Tento článok Ústavy Slovenskej republiky nevyhlasuje za základné ľudské právo vlastníctvo samotné, ale právo byť vlastníkom, t. j. právo nadobúdať vlastníctvo. Vztahuje sa na štátnych občanov Slovenskej republiky, cudzincov, právnické osoby slovenské i zahraničné, a aj štát. Výklad tohoto ustanovenia však neznamená, že každý má právo vlastniť akýkoľvek majetok. Samotné ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky vylučuje, aby určitý druh vecí bol vo vlastníctve iného subjektu ako štátu. Článok 4 Ústavy Slovenskej republiky v tejto súvislosti uvádza, že: "Nerastné bohatstvo, podzemné vody, prírodné liečivé zdroje a vodné toky sú vo vlastníctve Slovenskej republiky.". Článok 20 ods. 2 ústavy tiež uvádza, že "zákon ustanoví, ktorý ďalší majetok okrem majetku uvedeného v čl. 4 tejto ústavy, nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu, môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb. Zákon tiež môže ustanoviť, že určité veci môžu byť iba vo vlastníctve občanov alebo právnických osôb so sídlom v Slovenskej republike.". Štát má vo vlastníctve jednak "fixný" majetok určený čl. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ale do vlastníctva môže získať aj iný majetok určený zákonom, pokiaľ ho potrebuje na účely určené čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Ak je takýto majetok už vo vlastníctve iných subjektov (právnických alebo fyzických osôb), štát ho môže získať vyvlastnením, ktoré je možné "iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu" (čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). Hoci Ústava Slovenskej republiky priznáva každému právo vlastniť majetok, neposkytuje každému právo vlastniť akýkoľvek majetok. Majetok určený priamo ústavou (čl. 4) alebo zákonom (čl. 20 ods. 2) môže byť iba vo vlastníctve štátu a ďalší majetok stanovený zákonom môže byť len vo vlastníctve obce, určených právnických osôb, prípadne občanov alebo právnických osôb so sídlom v Slovenskej republike. Uvedené

ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky treba vykladať tak, že každý má právo vlastníť majetok, ktorý ústavou alebo zákonom Slovenskej republiky nie je z jeho vlastníctva vylúčený.

2. "Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu."

Ústava Slovenskej republiky uvedeným ustanovením určuje, že vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah. Toto ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky (nadväzujúc na predchádzajúcu analýzu) sa vzťahuje len na vlastnícke právo k tým veciam, ku ktorým môžu nadobudnúť vlastnícke právo rôzne subjekty. Ústava Slovenskej republiky samotná nedefinuje, čo je obsahom vlastníckeho práva, pretože sa odvoláva na jeho zákonný obsah, t. j. obsah stanovený zákonom. Občiansky zákonník ako "lex generalis" v 123 napríklad uvádza, že: "Vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet vlastníctva držať, užívať, používať jeho plody a úžitky a nakladať s ním." Paragraf 124 tohto zákona ustanovuje, že všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti a poskytuje sa im rovnaká právna ochrana.

Paragraf 7 zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov uvádza, že: Orgány obce sú povinné majetok obce zveľaďovať, chrániť a zhodnocovať. Sú povinné najmä:

- a) udržiavať a užívať majetok,
- b) chrániť majetok pred poškodením, zničením, stratou alebo zneužitím,
- c) používať právne prostriedky na ochranu majetku, vrátane včasného uplatňovania svojich práv alebo oprávnených záujmov pred príslušnými orgánmi,
- d) viesť majetok v predpísanej evidencii.

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (v znení zákona č. 151/1995 Z. z.) v 12 definuje obsah vlastníckeho práva k bytu alebo nebytovému priestoru nasledovne:

(1) Vlastník bytu alebo nebytového priestoru v dome a osoby, ktoré s ním žijú, majú právo užívať byt alebo nebytový priestor v dome, spoločné časti domu, spoločné

zariadenie domu, príslušenstvo a pozemok, ktorých užívanie je spojené s užívaním bytu alebo nebytového priestoru v dome a príslušenstvom pozemok.

(2) Vlastník bytu alebo nebytového priestoru je oprávnený ho prenajať inej osobe.

Z uvedených príkladov nemožno urobiť záver, že všetci vlastníci majú absolútne rovnaké práva a povinnosti vyplývajúce im z vlastníckeho vzťahu. V prípade, že však ide o veci, ktoré môžu byť predmetom vlastníctva rôznych subjektov (napríklad fyzických osôb, právnických osôb, štátu), všetci vlastníci musia mať rovnaké zákonom určené práva a povinnosti bez ohľadu na povahu vlastníka.

3. Vlastníctvo k akciám akciových spoločností.

V konaní o súlade právnych predpisov Ústavný súd Slovenskej republiky predovšetkým zaujal stanovisko k tvrdeniu navrhovateľa, že vzťah držiteľa k akcii akciovej spoločnosti je vlastníckym vzťahom. Národná rada Slovenskej republiky vo svojom písomnom vyjadrení odmietla "túto základnú, zásadne nesprávnu konštrukciu vlastníckeho vzťahu akcionára k akciám...".

Stanovisko odporcu k vlastníctvu akcií akciových spoločností však v tejto otázke nebolo jednoznačné. Zástupca Národnej rady Slovenskej republiky JUDr. Bartolomej Kunc na ústnom pojednávaní uviedol, že "6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. nie je v priamej príčinnej súvislosti s čl. 20 ústavy ako takým". Aj v písomnom vyjadrení Národnej rady Slovenskej republiky sa uvádza, že "akcia nemôže byť predmetom vlastníctva. Podľa nášho právneho poriadku a právneho chápania môžu byť predmetom vlastníckych vzťahov len veci, t. j. hmotné statky a ovládateľné prírodné sily". V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že Občiansky zákonník pojem veci nedefinuje (na rozdiel od 23 Občianskeho zákonníka z roku 1950, v ktorom sa uvádzalo, že veci v právnom slova zmysle sú ovládateľné hmotné predmety a prírodné sily, ktoré slúžia ľudskej potrebe).

Na druhej strane (a na inom mieste písomného vyjadrenia) však odporca pripustil, že "akcie sú vlastníctvom akciovej spoločnosti a akcionári sú len jej držiteľmi" a tiež "pojem vlastníctvo akcií sa síce v Obchodnom zákonníku vyskytuje, ale vždy len vo vzťahu k spoločnosti, a nie k jednotlivému akcionárovi". Napokon písomné stanovisko Národnej rady Slovenskej

republiky pripúšťa, že "akcia, ktorá podľa zákona č. 600/1992 Zb. je aj cenným papierom, nesporne vyjadruje určitú majetkovú hodnotu a môže byť preto predmetom občianskoprávných vzťahov podľa 118 Občianskeho zákonníka".

Akcie vydávané akciovými spoločnosťami sú cenné papiere, v ktorých je materializované právo na určité plnenie. Akcie sú zvláštnym druhom cenných papierov, ku ktorým sa viažu práva a povinnosť akcionára. Právna úprava akciovej spoločnosti je obsiahnutá v 154 až 220 Obchodného zákonníka (zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov). Nakladanie s akciami ako s cennými papiermi upravuje zákon č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v znení neskorších predpisov. Podľa 155 Obchodného zákonníka "akcia je cenným papierom, s ktorým sú spojené práva akcionára ako spoločníka podieľať sa podľa tohto zákona a stanov spoločnosti na jej riadení, jej zisku a na likvidačnom zostatku pri zániku spoločnosti".

Obchodný zákonník používa termín "akcia" v trojakom význame, a to akcia ako súčasť základného imania akciovej spoločnosti, akcia ako cenný papier, s ktorým sú spojené práva akcionára a akcia ako označenie súboru práv a povinností akcionára. Obchodný zákonník pozná viacero druhov akcií, a to akcie na meno alebo doručiteľa (156), zamestnanecké akcie (158), prioritné akcie (159) a hromadné akcie (157 ods. 2 Obchodného zákonníka). Pokiaľ ide o označenie vzťahu držiteľa akcie k rôznym druhom akcií, Obchodný zákonník nepoužíva rovnakú terminológiu. Jeho 156 ods. 2 hovorí o akciách na doručiteľa, 158 ods. 4 hovorí o "majiteľoch zamestnaneckých akcií", 159 ods. 3 hovorí o "majiteľoch... prioritných akcií", 161 ods. 1 písm. a) Obchodného zákonníka o "osobe, ktorá vlastnila... akcie", 161 ods. 3 o spoločnosti, "ktorá je jediným vlastníkom... akcií". Zákon č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v znení neskorších predpisov v 7, ako aj v 8 ods. 3 hovorí o "majiteľovi cenného papiera". Najčastejšie sa používa terminológia "majiteľ akcie" (v Obchodnom zákonníku), resp. majiteľ cenného papiera (v Zákone o cenných papieroch).

V konaní o súlade právnych predpisov sa Ústavný súd Slovenskej republiky pri výklade uvedených ustanovení Obchodného zákonníka riadil metódou gramatického výkladu právnej normy, t. j. že slovám, výrazom a termínom, použitým v texte právnej normy je potrebné rozumieť v tom zmysle, ktorý majú vo všeobecnom základe spisovného jazyka, ak neexistujú právne relevantné dôvody

(dané osobitným zákonným výkladom určitého termínu, odlišným od toho, vyplývajúceho zo všeobecného základu spisovného jazyka) preto, aby ako základ ich interpretácie bol prijatý iný, rozdielny význam ich obsahu. Obchodný zákonník neposkytuje osobitný výklad termínov uvedených v 158, 159, 161.

Vychádzajúc z gramatického výkladu pojmu "majiteľ akcie", možno preto hovoriť o vlastníkovi akcie, resp. vlastníkovi cenného papiera. Synonymický slovník slovenčiny (Veda, SAV, 1995) na str. 244 uvádza gramatický význam hesla majiteľ v zmysle: "kto niečo vlastní - vlastník" a na str. 818 pod heslom vlastník: "kto niečo vlastní - majiteľ". Ústavný súd Slovenskej republiky zohľadnil v tejto otázke aj judikatúru Európskej komisie pre ľudské práva a Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré vo viacerých prípadoch posudzovali sťažnosti majiteľov akcií (shareholders) vo vzťahu k čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z 20. 3. 1952 pre porušenie práva "na pokojné užívanie svojho majetku".

Komisia pre ľudské práva v prípadoch sťažností 3039/67, 5479/72, 8588/79 a 8589/79 považovala vzťah majiteľa akcie k akcii za "vlastníctvo" (property, biens), podliehajúce právnemu režimu čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podobne aj Súd pre ľudské práva v prípade James and others (rozsudok Súdu z 21. 2. 1986).

Aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí vo veci PL. ÚS 33/95 vyložil termín "majiteľ kupónu" (22 ods. 2 zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov) ako vlastnícky vzťah, pretože sa ním zaoberal vo vzťahu k čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky. Na základe uvedeného ústavný súd uzavrel, že vzťah akcionára k akcii možno považovať za vlastnícky vzťah, obsahom ktorého sú práva upravené ako v Obchodnom zákonníku, tak i v Zákone o cenných papieroch. Uvedený záver vychádza aj z faktu, že ani Obchodný zákonník a ani Zákon o cenných papieroch nestanovujú pre práva akcionára spojené s akciou samotný (autonómny) právny režim odlišný od toho, založeného vlastníctvom akcie.

Výkon práv akcionára podľa 155 Obchodného zákonníka je podmienený získaním vlastníctva k akciám akciovej spoločnosti. Iná otázka je tá, že samotný akcionár nemusí práva späté s akciami, ktorých je majiteľom, vykonávať osobne,

ale ich výkonom môže poveriť inú osobu (osoby) napríklad na základe mandátnej zmluvy (566 - 576 Obchodného zákonníka).

Obsahom vlastníckeho práva k akciám sú práva upravené v Obchodnom zákonníku a v Zákone o cenných papieroch. Podľa Obchodného zákonníka má majiteľ akcie právo:

1. podieľať sa na riadení akciovej spoločnosti (155, 180 a ďalšie),
2. právo podieľať sa na jej zisku (178 a nasl.),
3. právo na podiel na likvidačnom zostatku spoločnosti (179 ods. 3).

Podľa zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v znení neskorších predpisov sa vlastníčkovi akcie ako cenného papiera umožňuje nakladanie s ňou spôsobom a v rozsahu úpravy citovaného zákona.

Pokiaľ ide o právnu úpravu Obchodného zákonníka, je však potrebné zdôrazniť, že tento neupravuje majetkové vzťahy (medzi ktoré patrí i vlastnícky vzťah) v celej šírke. Spolu s ním sa na ich úprave podieľa aj Občiansky zákonník. Obchodný zákonník vychádza z tradičnej koncepcie, že základom systému súkromného práva je Občiansky zákonník ako právna norma upravujúca všetky základné súkromné spoločenské vzťahy. Na neho naväzuje ako špeciálna norma Obchodný zákonník, ktorý upravuje len vzťahy a inštitúty špecifické tým, že sú späté s podnikaním a obchodom. V tomto smere je potrebné chápať aj vlastníctvo k akciám, ktoré Obchodný zákonník upravuje v rozsahu a spôsobom určeným právnou úpravou akciovej spoločnosti. Na ďalšie otázky späté s vlastníctvom akcií (a vymykajúce sa z rámca právnej úpravy akciovej spoločnosti) sa v plnom rozsahu vzťahuje Občiansky zákonník ako *lex generalis*. Obchodný zákonník preto predstavuje dielčiu právnu úpravu "komplexného" právneho režimu akcií, a to tú, spätú s ich nakladaním v akciovej spoločnosti.

Obchodný zákonník nestanovuje jednotné práva pre akcionárov (majiteľov) jednotlivých druhov akcií. Nie všetky akcie sú napríklad "voľne prístupné" všetkým zainteresovaným subjektom. Paragraf 158 Obchodného zákonníka hovorí o zamestnaneckých akciách, ktoré "znejú na meno a môžu sa prevádzať iba medzi zamestnancami spoločnosti" (ods. 3), podľa 156 ods. 4 "na účinnosť prevodu akcie na meno voči spoločnosti sa vyžaduje zápis o prevode akcie do zoznamu akcionárov", s prioritnými akciami "nie je spojené právo hlasovať na

valnom zhromaždení" (159 ods. 3 Obchodného zákonníka). Nerovnaký rozsah práv spojených s vlastníctvom akcií je však výlučne dôsledkom ich osobitného druhu (povahy) a potenciálny záujemca o jednotlivé druhy akcií si je tejto skutočnosti dopredu vedomý.

Podľa právneho názoru ústavného súdu nerovnaký rozsah práv a povinností majiteľa akcie nie je dôkazom toho, že nejde o vlastnícky vzťah k akciám, ako to uviedol odporca vo svojom písomnom a ústnom vyjadrení. Ústava Slovenskej republiky v čl. 20 ods. 1 nestanovuje absolútne rovnaký obsah vlastníckeho práva všetkých vlastníkov ku všetkým veciam, ktoré môžu byť predmetom vlastníctva, ale určuje rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva všetkých vlastníkov. Z uvedeného vyplýva, že vlastníci druhovo rovnakej veci musia mať rovnaký zákonom stanovený obsah svojho vlastníckeho práva.

V závislosti od jednotlivého druhu akcií preto existuje aj nerovnako veľký rozsah práv ich majiteľa (vlastníka), pokiaľ ide o práva smerujúce "dovnútra" akciovej spoločnosti (prioritné akcie), prípadne nakladanie s nimi navonok (zamestnanecké akcie, akcie na meno). Medzi rôznymi majiteľmi rovnakého druhu akcií však neexistujú rozdiely v rozsahu práv spojených s ich vlastníctvom. V tomto smere Obchodný zákonník rešpektuje ustanovenie čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, pretože rôzni vlastníci rovnakého druhu veci (akcií) majú rovnaké práva. Toto konštatovanie sa vzťahuje v plnom rozsahu aj na práva akcionára podieľať sa "podľa tohto zákona a stanov spoločnosti na jej riadení" (155 ods. 1 Obchodného zákonníka). Uvedené ustanovenie Obchodného zákonníka spresňuje jeho 180, ktorý uvádza, že: "Akcionár je oprávnený zúčastniť sa na valnom zhromaždení, hlasovať na ňom, požadovať od neho vysvetlenie alebo uplatňovať návrhy. Počet hlasov akcionárov sa spravuje menovitou hodnotou jeho akcií. Spôsob hlasovania určujú stanovy, ktoré takisto môžu obmedziť výkon hlasovacieho práva určením najvyššieho počtu hlasov jedného akcionára." Ako už bolo spomenuté, právo podieľať sa na riadení spoločnosti vyplýva (je späté) s vlastníctvom k akciám a 180 Obchodného zákonníka stanovuje pravidlo, že počet hlasov akcionárov sa spravuje menovitou hodnotou ich akcií. Hoci stanovy akciovej spoločnosti môžu obmedziť výkon hlasovacieho práva akcionára určením najvyššieho počtu hlasov, ktorý mu prislúcha, je to možné len pri rešpektovaní uvedeného pravidla.

4. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností a nesúlad jeho 6 ods. 1 s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd

Navrhovateľ, skupina 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, namietal nesúlad 6 ods. 1 citovaného zákona s označenými článkami Ústavy Slovenskej republiky, ako aj Listiny základných práv a slobôd. Paragraf 6 ods. 1 uvedeného zákona uvádza, že: "Na účely tohto zákona a zákona o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby zakladateľská zmluva alebo zakladateľská listina a stanovky akciovej spoločnosti založenej fondom alebo štátom určia, že akciám, ktorých majiteľom je fond alebo štát, prislúchajú osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti. Tieto osobitné práva možno uplatňovať len vtedy, ak...".

Paragraf 6 zákona sa vzťahuje na akciové spoločnosti uvedené v jeho 3, zakladateľom ktorých bol Fond národného majetku alebo štát a ktoré existovali v dobe nadobudnutia účinnosti zákona č. 192/1995 Z. z. Ide o akciové spoločnosti, ktoré vznikli na základe zakladateľskej listiny (162 ods. 2, 163 Obchodného zákonníka) alebo zakladateľskej zmluvy (162 ods. 2, 163 Obchodného zákonníka). Ustanovenie 6 ods. 1 spomenutého zákona ďalej uvádza, že podmienkou jeho praktického uplatňovania Fondom národného majetku alebo štátom je, že v okamihu nadobudnutia účinnosti zákona v akciových spoločnostiach, ktoré založil fond alebo štát, sú ich zakladatelia majiteľmi akcií. Zákon nespresňuje, v akom rozsahu má byť štát alebo fond majiteľom akcií, ale vylučuje jeho uplatnenie v prípade vlastníctva jednej (jedinej) akcie. Ak sú splnené podmienky 6 ods. 1, čiže:

1. v okamihu nadobudnutia účinnosti zákona č. 192/1995 Z. z. existovala akciová spoločnosť uvedená v 3 zákona, zakladateľom ktorej bol Fond národného majetku alebo štát,

2. v dobe nadobudnutia účinnosti zákona č. 192/1995 Z. z. bol majiteľom akcií v takejto akciovej spoločnosti Fond národného majetku alebo štát, ustanovenie 6 ods. 1 určuje ich akciám osobitný právny režim (v porovnaní s akciami iných vlastníkov), keďže: "akciám, ktorých majiteľom je fond alebo štát,

prislúchajú osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti".

Zákon č. 192/1995 Z. z. nešpecifikuje, čo je obsahom "osobitných práv pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti", hoci v odseku 1 6 pod písmenami a) až c) stanovuje spôsob a rozsah uplatňovania osobitných práv. Ustanovenie 6 zákona č. 192/1995 Z. z. pritom nerozširuje druhy akcií, ako ich pozná Obchodný zákonník (zamestnanecké akcie, akcie na meno, akcie na doručiteľa, prioritné akcie, hromadné akcie), pretože v tomto smere nemení a ani nedopĺňa Obchodný zákonník. Zákon č. 192/1995 Z. z. sa v 6 len odvoláva na platné znenie Obchodného zákonníka, a to konkrétne na jeho 187, pokiaľ ide o rozhodovanie, ktoré patrí do pôsobnosti valného zhromaždenia akciovej spoločnosti (6 ods. 1 písm. c)), a na 186 a 187 Obchodného zákonníka, pokiaľ ide o určenie, ktoré otázky patria do pôsobnosti valného zhromaždenia akciovej spoločnosti a ako sa o nich hlasuje (6 ods. 2).

Ústavný súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti zaujal stanovisko k tvrdeniu zástupcu odporcu JUDr. Bartolomeja Kunca, ktorý na ústnom pojednávaní uviedol, že zlatá akcia je "akýsi osobitný druh akcie syntetizujúci niečo zo všeobecných práv, niečo z osobitných práv, niečo zo špeciálnych práv" a tiež, že v danom prípade ide "o nový druh akcie".

Vychádzajúc z uvedeného vzťahu 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. k Obchodnému zákonníku Ústavný súd Slovenskej republiky dospel k názoru, že v danom prípade nejde o nový druh akcie, ktorá by rozširovala počet tých, už upravených Obchodným zákonníkom. Je tomu tiež preto, že ustanovenie 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. nespĺňa podmienky 155 Obchodného zákonníka, ktorý taxatívne vypočítava náležitosti, ktoré musí obsahovať každá akcia (155 ods. 2 písm. a) až e) Obchodného zákonníka). Pre úplnosť je potrebné uviesť, že 101 zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o cenných papieroch, pripojil k 155 ods. 3 Obchodného zákonníka ustanovenie, podľa ktorého "Iné druhy akcií, než ktoré upravuje tento zákon, sa nesmú vydávať".

Uvedený názor ústavného súdu korešponduje aj s dôvodovou správou k návrhu zákona č. 192/1995 Z. z., ktorá vo vzťahu k 6 spresňuje, že v prípade tzv. zlatých

akcií ide o "kmeňové akcie, ktoré musia byť vydané na meno". Ide teda o "štandardný" druh akcií, nakladanie s ktorými, ako i práva akcionára (majiteľa akcie) k nim sú upravené v Obchodnom zákonníku. Týmto akciám sa pri splnení podmienok zákona č. 192/1995 Z. z. a "na účely tohto zákona a zákona o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby" priznávajú osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti. Osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva nie sú však dôsledkom osobitnej povahy akcií, majiteľom ktorých je štát alebo Fond národného majetku. Osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva sa týmto akciám priznávajú preto, že ich majiteľom je (v určených akciových spoločnostiach) Fond národného majetku alebo štát. Osobitný zákonný režim v zmysle 6 ods. 1 zákona č. 192/1995 Z. z. tieto akcie získavajú v dôsledku povahy vlastníka, a nie povahy akcií, ktoré vlastní. Iným akciám, ktoré sú v akciových spoločnostiach uvedených v 3 zákona č. 192/1995 Z. z. (a iným akcionárom odlišným od Fondu národného majetku alebo štátu) takéto osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti nepatria.

Bolo už spomenuté, že povaha (druh) vlastníka môže mať rozhodujúci význam pre určenie, ktoré veci môžu byť výlučne v jeho vlastníctve. Ak však ide o veci, ktoré sú "voľne dostupné" rôznym skupinám vlastníkov (t. j. tie, ktoré štát neurčil buď ústavou alebo zákonom do svojho výlučného vlastníctva, vlastníctva obce, určených právnických osôb, občanov alebo právnických osôb so sídlom v Slovenskej republike), vzťahuje sa na vlastníctvo rôznych vlastníkov čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Stanovy akciových spoločností uvedených v 3 zákona č. 192/1995 Z. z. nevyklúčujú, že majiteľmi ich akcií sa môžu popri ich zakladateľoch (Fonde národného majetku a štáte) stať aj fyzické alebo právnické osoby. Tým sa líšia od štátnych podnikov uvedených v 2 zákona, ktorým sa (v súlade s 5 ods. 1) síce umožňuje, aby sa zmenili (pretransformovali) na akciové spoločnosti, ale výlučne so 100 % majetkovou účasťou štátu. Akciové spoločnosti uvedené v 3, resp. ich akcie môžu byť a aj sú vo vlastníctve rôznych subjektov. Článok 20 ods. 1 ústavy určuje vlastníckemu právu všetkých vlastníkov rovnaký zákonný obsah. Ako už bolo uvedené, rovnaký zákonný obsah neznamena, že vlastníci všetkých vecí (ktoré môžu byť predmetom vlastníctva) majú absolútne rovnaké práva a povinnosti, ale

vlastníci druhovo rovnakej veci (nehnutelnosť, hnutelnosť, akcia) majú mať zákonom určené rovnaké práva bez ohľadu na povahu vlastníka. Osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva vo valnom zhromaždení akciovej spoločnosti patria však len akciám, majiteľom ktorých je Fond národného majetku alebo štát, nie v dôsledku osobitnej povahy (druhu) týchto akcií, ale v dôsledku samotnej povahy vlastníka. Tým sa v skupine rôznych vlastníkov (ale majiteľov rovnakého druhu akcií) vytvára nerovnaké postavenie a ich vlastníctvo už nemá rovnaký zákonný obsah. Zatiaľ čo fyzickým alebo právnickým osobám, majiteľom akcií akciovej spoločnosti uvedenej v 3 zákona č. 192/1995 Z. z. nepatrí pri výkone hlasovacieho práva vo valnom zhromaždení akciovej spoločnosti osobitné právo, akciám rovnakého druhu, majiteľom ktorých je Fond národného majetku alebo štát, takéto právo patrí.

Uvedený rozdiel v zákonomnom obsahu vlastníckeho práva je dôsledkom povahy vlastníka a nie osobitnej povahy veci vo vlastníctve. Z uvedeného dôvodu nie je 6 ods. 1 zákona č. 192/1995 Z. z. v súlade s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, pretože porušuje ústavou stanovenú zásadu rovnakého zákonného obsahu vlastníckeho práva všetkých vlastníkov.

Vychádzajúc z uvedenej analýzy vzťahu 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. k Obchodnému zákonníku Ústavný súd Slovenskej republiky preto neakceptoval právny názor zástupcu odporcu vyjadrený v písomnom stanovisku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého "ak by bolo vôbec možné pripustiť existenciu vlastníckeho vzťahu k "zlatej akcii", zásada rovnosti vlastníckych práv by nebola porušená, nakoľko majiteľom týchto zlatých akcií môžu byť podľa 6 zákona len fond alebo štát a len v tých spoločnostiach, v ktorých sú fond alebo štát zakladateľmi spoločnosti, pričom rovnosť platí vždy len medzi majiteľmi, resp. držiteľmi rovnakého druhu akcií. Princíp equity v podmienkach akciovej spoločnosti znamená, že držitelia rovnakého druhu akcií alebo rovnakej kategórie akcií majú rovnaké práva".

Ako už bolo uvedené, dôvodová správa k návrhu zákona č. 192/1995 Z. z. spresňuje, že v prípade akcií, majiteľom ktorých je štát alebo Fond národného majetku v akciových spoločnostiach uvedených v 3 zákona, sa jedná o "kmeňové akcie, ktoré musia byť vydané na meno". V súlade s 156 ods. 3 Obchodného

zákonníka je však akcia na meno "prevoditeľná a prevod sa uskutočňuje rubopisom a odovzdaním akcie". Pre úplnosť je potrebné uviesť, že článok III zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1995 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch, nahradil poslednú vetu 156 ods. 3 Obchodného zákonníka (stanovy môžu prevoditeľnosť akcie obmedziť) formuláciou: "Stanovy nemôžu obmedziť prevoditeľnosť verejne obchodovateľnej akcie". Ak je však akcia na meno prevoditeľná (za splnenia podmienok 156 ods. 3 a 4 Obchodného zákonníka), znamená to, že okrem Fondu národného majetku a štátu sa môžu stať majiteľmi (vlastníkmi) takýchto akcií aj iné osoby odlišné od štátu a Fondu národného majetku. Tieto osoby (hoci sú majiteľmi rovnakého druhu akcií ako Fond národného majetku alebo štát) osobitnými právami pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti uvedenej v 3 zákona č. 192/1995 Z. z. nedisponujú.

Keďže 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. nezaviedol nový druh akcie akciovej spoločnosti a keďže osobitné práva pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti určil iba akciám, majiteľom ktorých je Fond národného majetku alebo štát, pričom majiteľom rovnakého druhu akcií (odlišných od Fondu národného majetku a štátu) takéto práva nepriznal, dostal sa do nesúladu s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

5. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. a nesúlad jeho 6 ods. 1 s čl. 12 ods. 2 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 3 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd

Z dôvodov uvedených vyššie sa 6 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. dostal do nesúladu aj s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktoré označila skupina 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky vo svojom návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov. Uvedené články Ústavy Slovenskej republiky, ako aj Listiny základných práv a slobôd stanovujú zákaz diskriminácie pri využívaní základných práv a slobôd, keďže: "Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať." Pod základnými právami a slobodami je potrebné chápať tie, uvedené v druhej hlave Ústavy Slovenskej republiky, ktoré sa zaručujú všetkým spôsobom a v rozsahu určenom jednotlivými ustanoveniami (článkami) Ústavy Slovenskej republiky. Pokiaľ ide o vlastnícke právo, čl. 20 ods. 1 ústavy nielenže uvádza, že každý má právo vlastníť majetok, ale súčasne určuje, že vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah. Rešpektovaniu príkazu ústavnej normy obsiahnutej v čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd preto zodpovedá taká zákonná úprava, ktorá rôznym vlastníkom druhovo tej istej veci zabezpečuje (garantuje) rovnaký zákonný obsah ich vlastníckeho práva. Nerešpektovanie tohoto príkazu ústavnej normy znamená porušenie čl. 12 ods. 2 ústavy a čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. Zákon č. 192/1995 Z. z. sa ustanovením 6 ods. 1 dostal do nesúladu aj s uvedenými ustanoveniami Ústavy Slovenskej republiky, keďže vlastnícke právo rôznych majiteľov akcií akciových spoločností uvedených v jeho 3 nemá rovnaký zákonný obsah, tzn. že nie je garantované spôsobom požadovaným čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

Ustanovenie 6 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. sa dostalo do nesúladu aj s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd. Zákonodarca uvedeným ustanovením zákona založil stav zákonnej nerovnosti obsahu vlastníckeho práva, hoci čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky takúto zákonnú úpravu vylučuje. Nekonal teda na základe ústavy a v jej medziach a tým sa dostal do rozporu s uvedeným článkom Ústavy Slovenskej republiky, ako aj Listiny základných práv a slobôd.

Keďže ustanovenie 6 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. týkajúce sa osobitných práv pri výkone hlasovacieho práva vo valnom zhromaždení akciovej spoločnosti je v ods. 2 a 3 len konkretizované, pokiaľ ide o spôsob jeho uplatňovania (ods. 2) a lehotu, do ktorej je potrebné toto právo premietnuť do stanov akciových spoločností založených pred nadobudnutím účinnosti zákona (ods. 3) z dôvodov uvedených vyššie, nie je ustanovenie 6 ods. 2 a 3 zákona č. 192/1995 Z. z. v súlade s čl. 12 ods. 2 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 3 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.

6. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. a nesúlad jeho § 6 s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd

Navrhovateľ, skupina 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, namietal tiež nesúlad § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd.

V tejto súvislosti uviedol, že: "Tým, že zákon zaviedol zvláštny druh akcie - v právnej teórii označovanú ako "zlatá akcia", s ktorou sú spojené osobitné práva, zasiahol nielen do existujúcich právnych vzťahov, ale obmedzil aj doterajšie vlastnícke vzťahy - síce na základe zákona, ale bez primeranej náhrady" a tiež: "Štát týmto zásahom jednoznačne znevýhodnil určité skupiny vlastníkov, pričom ani z dôvodovej správy nie je zrejmé, že to urobil z dôvodov verejného záujmu a pre verejné blaho".

Ustanovenie čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky uvádza, že: "Vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere, a to na základe zákona a za primeranú náhradu".

Uvedené ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky predpokladá existenciu zákona, na základe ktorého je možné uskutočniť vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva. Ústava Slovenskej republiky neumožňuje, aby k vyvlastneniu alebo nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva došlo priamo zákonom (ako to napríklad umožňuje čl. 14 ods. 3 Základného zákona Spolkovej republiky Nemecko z 23. mája 1949 v znení neskorších predpisov: "Vyvlastnenie... sa smie uskutočniť len zákonom alebo na základe zákona, ktorý upraví spôsob a rozsah odškodnenia."), ale na základe zákona.

Z uvedeného vyplýva, že Národná rada Slovenskej republiky ako jediný ústavodarný a zákonodarný orgán Slovenskej republiky nie je v zmysle Ústavy Slovenskej republiky oprávnená priamo zákonom vyvlastniť alebo nútené obmedziť vlastnícke právo. Článok 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky však určuje, že k vyvlastneniu, prípadne k nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva možno prikočiť len na základe zákona. Prvou požiadavkou zákona (s existenciou ktorého ráta čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky) je preto určenie orgánu

oprávneného uskutočniť vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva. Ďalšími ústavou určenými požiadavkami na takýto zákon je, že k vyvlastneniu alebo nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva je možné siahnuť len vo verejnom záujme, v nevyhnutnej miere a za primeranú náhradu. Takýmito zákonmi v právnom poriadku Slovenskej republiky je zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, ako aj zákon č. 40/1961 Zb. o obrane Československej socialistickej republiky v znení neskorších predpisov.

K porušeniu (možnému porušeniu) čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky by preto mohlo dôjsť len vtedy, ak takýto zákon Národnej rady Slovenskej republiky nespĺňa podmienky tohoto článku (alebo aspoň niektoré z nich).

Otázkou, na ktorú bolo v konaní o súlade právnych predpisov potrebné zodpovedať je, či ustanovenie 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. je v priamej príčinnej súvislosti s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a v prípade, že tomu tak je, či spĺňa kritériá núteného obmedzenia vlastníckeho práva v zmysle uvedeného ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky.

Ako už bolo spomenuté vyššie, 6 ods. 1 zákona č. 192/1995 Z. z. porušil zákonnú rovnosť obsahu vlastníckeho práva a vo svojich odsekoch 2 a 3 stanovil spôsob, ako sa táto zákonom určená nerovnosť premietne do stanov akciových spoločností uvedených v 3 zákona.

Uvedeným ustanovením Národná rada Slovenskej republiky prekročila medze zákonnej úpravy, ktorú jej poskytuje Ústava Slovenskej republiky prostredníctvom čl. 20 ods. 1, t. j. zabezpečiť rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva všetkých vlastníkov.

Ústava Slovenskej republiky však vymedzuje rozličnú funkciu zákonov Národnej rady Slovenskej republiky vo vzťahu k čl. 20 ods. 1 a čl. 20 ods. 4. Zatiaľ čo vo vzťahu k čl. 20 ods. 1 je Národná rada oprávnená zákonom priamo stanoviť obsah vlastníckeho práva, a to rovnaký pre všetkých vlastníkov (v súlade s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky ukladá zákonu Národnej rady Slovenskej republiky inú úlohu.

V rámci zákona, existenciu ktorého predpokladá čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, nejde už o stanovenie zákonného obsahu vlastníckeho práva, ale o vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva, t. j. obmedzenie samotného výkonu (uplatňovania) vlastníckeho práva, zákonný obsah ktorého zákonodarca už stanovil na základe čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Úlohou zákona predpokladaného čl. 20 ods. 4 ústavy je preto umožniť, aby oprávnený orgán zasiahol do výkonu vlastníckeho práva individuálnych vlastníkov za podmienok určených zákonom. K tomuto zásahu však nie je oprávnená Národná rada Slovenskej republiky zákonom, ale iný orgán, t. j. príslušný orgán štátnej správy.

Navrhovateľ, skupina 36 poslancov, žiadal vysloviť nesúlad 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky aj s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. V súvislosti s tým, čo bolo uvedené vyššie, však k možnému obmedzeniu vlastníckeho práva k akciám u ostatných majiteľov akcií (odlišných od štátu alebo Fondu národného majetku) v akciových spoločnostiach uvedených v 3 zákona č. 192/1995 Z. z. môže dôjsť len v dôsledku porušenia čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, t. j. porušenia zákonnej rovnosti obsahu vlastníckeho práva všetkých vlastníkov. Povedané inak, obmedzenie vlastníckeho práva ostatných vlastníkov akcií je len jedným z dôsledkov porušenia čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Z uvedeného vyplýva, že obmedzenie vlastníckeho práva (možné obmedzenie vlastníckeho práva) majiteľov akcií odlišných od štátu alebo Fondu národného majetku neexistuje "samostatne" a "autonómne". Vzhľadom na spätosť obmedzenia vlastníckeho práva s ústavou určenou zákonnou rovnosťou obsahu vlastníckeho práva všetkých vlastníkov vyslovením nesúladu 6 zákona č. 192/1995 Z. z. s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa odstránil nielen namietaný stav zákonnej nerovnosti obsahu vlastníckeho práva majiteľov akcií, ale aj jeho právne účinky (dôsledky) na výkon vlastníckeho práva majiteľov akcií odlišných od štátu alebo Fondu národného majetku.

Tým sa však vylučuje spojenie (príčinná súvislosť) medzi 6 zákona č. 192/1995 Z. z. a čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov dospel k právnomu názoru, že namietané obmedzenie vlastníckeho práva, ktoré je výlučne dôsledkom porušenia ústavou určenej rovnosti

zákonného obsahu vlastníckeho práva všetkých vlastníkov, podlieha preskúmaniu vo vzťahu k čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a nie k čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Režimu čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky preto nepodlieha zákon, určujúci zákonný obsah vlastníckeho práva (buď za rešpektovania alebo porušenia príkazu ústavnej normy uvedenej v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky).

Je tomu tak tiež preto, že zákon, existenciu ktorého predpokladá čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, má za cieľ priamo zasiahnuť až do výkonu, resp. uplatňovania vlastníckeho práva (vyvlastnením alebo núteným obmedzením) jedine v rámci a v rozsahu už predtým určeného zákonného obsahu vlastníckeho práva. Zákonný obsah vlastníckeho práva stanovuje zákonodarca na základe čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ustanovenie 6 zákona č. 192/1995 Z. z. je preto v priamej príčinnej súvislosti s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ale nie aj s čl. 20 ods. 4 ústavy.

7. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. a nesúlad jeho 6 ods. 3 s čl. 1 ústavy (zákaz spätného pôsobenia zákona)

Navrhovateľ, skupina 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, namietal tiež nesúlad 6 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a to konkrétne so zákazom retroaktivity (spätného pôsobenia zákonov) z neho odvodeným. V tejto súvislosti uviedol, že "Tento zákaz, ktorý je výslovne daný pre oblasť trestného práva hmotného v čl. 50 ods. 6 Ústavy, ako aj z čl. 40 ods. 6 Listiny je pre ostatné právne oblasti možné vyvodit' z čl. 1 Ústavy". Na základe uvedeného navrhovateľ dôvodil, že "Z ustanovenia 6 ods. 3 zákona č. 192/1995 Z. z. jednoznačne vyplýva, že sa zaviedla retroaktivita, nakoľko vzniká povinnosť zaviesť obmedzenia do už existujúcich vzťahov" a "nie je totiž možné pripustiť, aby akcionár, ktorému v čase získania akcií boli jeho práva známe, bol postavený pred situáciu, kedy sa tieto jeho práva podstatným spôsobom menia, pričom táto zmena nebola v okamihu nadobudnutia akcií vôbec predvídateľná".

Podľa 6 ods. 3 zákona č. 192/1995 Z. z. akciová spoločnosť, ktorá bola založená Fondom národného majetku pred nadobudnutím účinnosti zákona, je povinná zakladateľskú zmluvu alebo zakladateľskú listinu a stanovú akciovú

spoločnosti upraviť podľa odseku 2 do 60 dní odo dňa nadobudnutia účinnosti zákona. Je nepochybné, že ustanovenie 6 ods. 3 zákona č. 192/1995 Z. z. prikazuje zmenu zakladateľskej zmluvy, zakladateľskej listiny a stanov akciových spoločností založených pred účinnosťou zákona č. 192/1995 Z. z., t. j. v období, kedy platná právna úprava inštitút osobitného práva pri výkone hlasovacieho práva na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti nepoznala, a preto ani neupravovala.

Nie je však v nesúlade so žiadnym ustanovením Ústavy Slovenskej republiky, pokiaľ Národná rada Slovenskej republiky zákonom (novelou zákona) upraví materiu, ktorá už je upravená skorším zákonom, ak táto jej zákonodarná činnosť je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky. Odňatím možnosti uskutočňovať takýto druh zákonodarnej činnosti by sa Národnej rade Slovenskej republiky znemožnilo reagovať na tie spoločenské zmeny, dôsledky ktorých je potrebné premietnuť do oblastí už predtým upravených zákonmi Národnej rady Slovenskej republiky.

Príkazy ústavných noriem obsiahnuté v jednotlivých článkoch Ústavy Slovenskej republiky je však potrebné rešpektovať pri prijímaní každého zákona Národnej rady Slovenskej republiky, a to bez ohľadu na to, či ide o zákon, ktorým sa určité spoločenské vzťahy upravujú po prvýkrát alebo o zákon, ktorým sa len mení, prípadne dopĺňa už predtým existujúca zákonná úprava určitých spoločenských vzťahov.

Nie je preto v nesúlade s Ústavou Slovenskej republiky, ak Národná rada Slovenskej republiky ustanovením 6 zákona č. 192/1995 Z. z. upravila materiu, ktorá už je predmetom úpravy Obchodného zákonníka. Aj pre túto úpravu (podobne ako pre Obchodný zákonník ako celok) platí v plnom rozsahu ustanovenie čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, t. j. že pokiaľ a v rozsahu, v ktorom táto zákonná úprava reguluje zákonný obsah vlastníckeho práva, musí byť rovnaký pre všetkých vlastníkov.

Ústavný súd Slovenskej republiky dospel k právnemu názoru, že ustanovenie 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých štátnych podnikov a akciových spoločností nie je o. i. v súlade s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. Tým sa súčasne vyporiadal aj s argumentáciou navrhovateľa, skupiny 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky ohľadom namietaného nesúladu 6 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Z tohoto dôvodu otázka retroaktivity 6 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. už ani netvorila predmet ďalšej úvahy ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov.

8. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. a nesúlad jeho 6 s čl. 13 ods. 1, 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 4 ods. 1, 3 a 4 Listiny základných práv a slobôd

Navrhovateľ, skupina 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, namietal nesúlad 6 zákona č. 192/1995 Z. z. s označenými článkami Ústavy Slovenskej republiky a Listiny základných práv a slobôd. Uvedené ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky a Listiny základných práv a slobôd sa však vzťahujú na stav zákonného obmedzenia (možného zákonného obmedzenia) základného práva alebo slobody. V danom prípade konania o súlade právnych predpisov by ich použitie Ústavným súdom Slovenskej republiky prichádzalo do úvahy jedine v súvislosti s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Ako však už bolo uvedené, 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 192/1995 Z. z. je síce v priamej príčinnej súvislosti s čl. 20 ods. 1 ústavy, pretože určuje zákonný obsah vlastníckeho práva, ale nie aj s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Z uvedeného dôvodu použitie označených článkov ústavy a Listiny základných práv a slobôd v konaní o súlade právnych predpisov neprichádzalo do úvahy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať

opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 1996

Za správnosť vyhotovenia: JUDr. Milan Č i ě

Oľga Verešpejová predseda pléna Ústavného súdu

Slovenskej republiky